

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 13.

Vtorik 14. Veljiga travna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postajne plačati.

Vradne naznanila.

Po naznanjenju c. k. ministerstva kupčijstva in javnih stavb od 17. mal. Travná t. l., št. 1960, so Nj. veličanstvo blagovolili po preponižnim predlogu z najvikšim sklepam od 9. p. m. dosadanjiga aktuarja obėniga konzulata v Carogradu Marka Vuletića kot začasniga namestniga konzula v Mostaru v Hercegovini z v to vstanovljenimi dohodki premilostivo izvoliti.

To se da sploh vediti.

Od c. k. poglavarstva. V Ljubljani 3. velk. Travná. Chorinsky l. r.

Politiške naznanila.

Cesar v Ljubljani.

De je Slovenec zvest svojimu vladarju, de je on zares žlahten biser v njegovi kroni, živo pričá 10. maj.

Bilo je pol treh popoldan. Lil je dež kakor de bi se bil oblak pretergal, ko zbrana narodna straža iz Ljubljane, iz Krajna in Kamnika iz narodniga terga na kolodvor odrine. Zdaj je ljubljanska, zdaj krajnska, zdaj kamniška muzika veselo igrala. Neizmerna množica se je valila po dunajski cesti proti kolodvoru. Sivi starček se ni strašil slabiga vremena, z veselim obrazom se je trudil svoje korake za berhkim mladenčem pospešiti. Stara mati je zaklenila svoj dom in se z svojo hčerko veseli množici pridružila. Ljubljana je prazna, zapuščena ostala. In zakaj je vse v tako slabem vremenu iz Ljubljane vrelo? Želelo je mladiga cesarja pozdraviti.

Deželni poglavar, grof Chorinsky mu je na mejo krajnske kronovine naproti šel. Deset minut čez 4 je bilo, ko je cesar stopil na krajnsko zemljo. Hlapon obstane, cesar stopi iz voza in naj prvo sivimu vojskovodju Radecky-mu roko poda.

Deželni poglavar krajnske kronovine nagovori cesarja z sledečimi besedami:

„Vaše veličanstvo! Na meji krajnske kronovine sim tako srečen, Vaše veličanstvo ponižno pozdraviti, in prvi tolmač veseliga vriska biti, ki Vašimu veličanstvu iz zvestoudanih serc vsih prebivavcov nasproti doni.“

Na to odgovori njegovo veličanstvo:

„Veseli me, v deželo stopiti, ktere pravodušni prebivavci so mi tudi v naj viharuših dobi tako očitne dokaze zveste udanosti dajali.“

Potem je grof Auersberg, govornik poslancov spregovoril, cesarja v imenu prebivavcov krajnske kronovine počastil in ga zagotovil, de so prebivavci njemu iz serca udani in zvesti, zvestoba, ktero so od svojih očetov podedvali, še neoskrunjeno obvarvali tudi v časih obėnih prekucij.

Po kratkem pogovoru se vsedejo spet v vozove. Cesar, spremljen od ministra Schwarzenberga in Bacha vzame junaškiga vojskovodja Radecky-ga k sebi, in v Ljubljano odrinejo, kjer je neizmerna množica čakala. Na berdih in hribih poleg železnice se je povesod množica

zbrala, iz berdov in hribov je stoglasno „živio“ donelo. Poleg železnice so se zbirali ljudje, duhovni in mladost z cerkvenimi banderi narodno pesem pevši in vrisajo z cvetličnimi venči v roki in zelenimi vejami.

Dež je nehal, nebo se je razvedrilo, ravno je 6 ura odbila, kar zagrome na gradu topovi, po vsih cerkvah zapojejo zvonovi, oznanovaje prihod junaškiga cara. Tisučerni živio iz voza stopivšimu nasproti doni, de gromenje topov in glas zvonov ogluší, ljubljansko zidovje živio odmeva. V krasno in umetno okinčanem kolodvoru, na katerem je mnogo zastav vihralo, pozdravi zbrano srejsko svetovavstvo ljubljanskiga mesta v imenu mesta njegovo veličanstvo. Predstojnik ljubljanskiga mesta, gospod Salomon, ga takole nagovori: Zvestoudani prebivavci ljubljanskiga mesta pozdravijo Vaše veličanstvo po postavnem nadomestniku z radostjo in hvaležnostjo napolnjenim sercam; ker se s tem, de nas je Vaše veličanstvo obiskati blagovolilo, njih vroča želja spolni. — V polni zavesti, de so dolžnosti, ktere so deržavljanam naložene, zvesto in vselej dopolnili, in posebno v osodopolnem letu 1848, se prederznejo s prošnjo pred Vaše veličanstvo stopiti, de bi Vaše veličanstvo blagovolilo, ljubljansko mesto v varstvo vzeti, kar se Našim prededam nikdar odreklo ni, zraven tega pa tudi zagotovijo, de bodo vedno blago in drago pripravljeni dati za Vaše veličanstvo in vesolno domovino!“

Njegovo veličanstvo, cesar je potem prijazno odgovoril, „de z veseljem v deželo in mesto stopi, ki se je vedno nepremakljivo cesarske hiše deržala, ki je o sedajnem času dovolj svojo zvestobo dokazala.“

V kolodvoru se je krajnska narodna straža vstopila, zunej pa ljubljanska in kamniška. Njegovo veličanstvo jo pregleda, pri tem mu od vsih strani gromeči „živio“ doni. Ko narodna straža odide, se vsede v kočijo in se v mesto pelje. Na dunajski cesti je stal krasen častni lok. Cesarski orel se je lesketal na verhuloka, cesarska zastava na cui, na drugi slovenska se je v zrak razvijala. Na desni je stala stara Emona z belo-zeleno, na levi mlada Karniolja z belo-modro-rudečo zastavo. Svitli cesar se pelje po narodnem tergu v poslopje deželniga poglavarja. Neizmerna množica se je že tam zbrala in gromovitiga „živio“ se je tresla bela Ljubljana.

Na večer se poda njegovo veličanstvo v gladiše, kjer je laška družba pevoigro „Foscari“ igrala. Mesto je bilo razsvitljeno. Vesela množica se po mestu vali, od ulic do ulic, od terga do terga. Krasne napise smo tu in tam zagledali, večidel slovenske, nekeré latinske in tri nemške. Posebno dopadel nam je napis, ki so ga bogoslovci krasno napravili, namreč verstica Koseskiga: „Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovenču ne gane.“

11. maja je svitli cesar večidel vse javne naprave obiskal. Bil je v šolah, je pregledal muzeum, obiskal vse bolnišnice in koliseum, podal se je v šolo za vojake, jezdil je na grad

in se tudi na močvirje peljal. Na večer je bil v kazini bal, pri katerem je bil tudi on pričujoč.

12. maja se je pa ob 6. zarano iz Ljubljane med pokanjem topov v Terst podal, in kakor zvezo je ob pol dveh tje prišel.

Oprostenje katolške cerkve: upanje in strah.

Od dne 21. mal. travna navdaja upanje in strah serca avstrijskiga ljudstva; cesarska beseda, ki je tega dne oprostenje katolške cerkve izrekla, je navdala nekeré z veselim upanjem, nekeré pa z boječnostjo in strahom. Zdaj namreč sme katolška cerkev, vera svojo božjo moč neoverana z deželnimi in postavnimi zagrajami, veselo razvijati in v djanji izpeljevati. Po §. 1. cesarskiga sklepa od 18. mal. travna „je škofam in njim podverženim vernim odperto v duhovnih zadevah se do papeža obračati in njegove rzsodbe in naredbe prejemati, brez de bi bil kdo na popred zadobljeno dovoljenje deželske gosposke vezan.

Tako so avstrijski katoliki s svojim poglavarjem v Rimu živo zvezani; škofje ne bodo več, kakor poprej, v rečeh cerkvene vlade od deželske gosposke naredb in ukazov prejemali, kteri so bili duhovnimu, vernimu življenju in djanju vernikov velikokrat silo zoperni in nasprotni; temuč take naredbe in ukaze bodo zanaprej od namestnika Kristusoviga, od poglavarja cerkve, od papeža prejemali; verni ne bodo dispensov in drugih dobrot nič več po dovoljenju deželne oblasti, ampak naravnost iz Rima dosegali. Duhovni klosterski redi ne bodo več zavoljo vtikanja deželskih gosposk v duhovne reči hirali in razpadali, ampak se bodo s svojimi naravnimi poglavarji v Rimu spet stanovitno sklenili, ter se tako poboljšali, okrepčali in obderžali. Odpravljenje postave, ki se ji placetum pravi, je velik dobiček in pripomoček v oživljevanje vere v Avstrii.

„Katolškim škofam je pa v prihodnje tudi odperto, v zadevah njih službine oblasti in v njenih mejah, svoji duhovšini in njenim soseskam, brez poprejšnjiga dovoljenja deželske gosposke, opominjanja in naprave razdajati; le toliko, de imajo svoje razglase, kolikor imajo unajne nasledke za seboj, ali se očitno oznanijo, ob enem tudi vladnim gosposkam, v kterih obsegi se razglase, ali se imajo v djanji naobertiti, v prepisih na znanje dati.“ Tako govori §. 2.

Po tem takem smejo škofje neoverano svojim vernim podučivne in svarivne pastirske liste pisati, smejo bogoslužbne slovesnosti napravljati, molitevne ure izpisovati, brez de bi kakor dozđaj še mogli pred dovoljenje pri deželski gosposki izprositi. Kako blizo vkup sta zdaj škof in ljudstvo spet postavljena! Oče in otroci niso več s steno deželskih postav ločeni. Pokrepčevavna, oživljavna in tolaživna beseda škofova bo prišla naglo neskrajsana in nespáčena v verno serce njegove čede. To je velik dobiček, posebno ker tako tudi škofu podvredena duhovšina z njim v neposredno in večkratno dotiko pride. Z odpravljenim placetam se je potok življenja med glavo in med udi

katoliške cerkve otajal, in bo znanprej blagodarno tekel.

Zoper te pravice, katoliški cerkvi v Avstrii dovoljene, so protivniki cerkve, posebno na Dunaji velik hrup zagnali. Duhovno oblast papežovo, in z njo sklenjeno moč škofov imenujejo ti ljudje moč in oblast tame in nevednosti vraž in babje vere, ktera bo avstrijske ljudstva kmalo v nesrečo in razpad, in v stare čase nevednosti in mnogih hudobij spet nazaj pripeljala. Kakor so te stare pravice katoliške cerkve, zdaj spet oprostene, vsakiga katolika, kateri svojo mater cerkev pozna in ljubi, z neizrečenim veseljem in upanjem navdale, tako so oné protivnike cerkve, kateri njenih dobrotljivih postav in namenov ne spoznajo, s strahom in serdam napolnile; zato si vse prizadevajo in vse počenjajo, de bi, ako bi bilo mogoče, od ministerstva preklic teh pravic izvpili in izsilili.

Drugo, spet veselo zagotovljenje v imenovanem cesarskem sklepu je pa to, de deželjska gosposka ne bo nič več škofam branila ali jih ooverala, de bodo prostovoljno cerkvene zборе škofov po deželah, in škofijske shode po škofijah kadar in kolikorkrat bodo za potrebno spoznali, smeli sklicati. Koliko dobrija za vero in za vernike smemo od teh zborov pričakovati, kjer se bodo škofje in učeni in pobožni duhovni zbirali in posvetovali, kako bi se za pravo srečo vernih in za pravo čast božjo dalo lagleje več dobrija storiti. — Pa ravno tega se protivniki vere spet nar bolj boje, ravno to jih spet v strah spravlja, ker vidijo, de tako združenim duhovnim močem ne bodo mogli toliko škodvati, in de jim dolgo ne bodo mogli zoper stati. — Škofe in pobožne si ti nekeršanski ljudje mislijo nar večji sovražnike človeškiga rodu, in draživce veseliga in brezskerbniiga življenja na svetu; zato tako žalostno kriče po časopisih zoper zборе škofov in zoper cesarske postave, ktere škofam take zборе dovolijo.

Razveselivno za prijatle cerkve je tudi to, kar je v §§. 3, 4, 5, 6 itd. v zadevi duhovnih kaznovavnih oblast izgovorjeniga Od zadnjiga stoletja sem je deželjska oblast, vlada, kaznovavno pravico nad nerodnimi duhovni in nad nepokornimi verniki nekaj sama nekaj pa s pripomočjo škofov vredovala. Pri tem se je velikrat primerilo, de deželjska pravica v mešanih komisijah preiskovane pregrehe ni spoznala, ali jo saj izgovarjala in brez kazni pustila. Pobožnost in lepo vedenje v keršanstvu je tako moglo vedno bolj prepadati, ker se nikomur ni bilo treba cerkvene kazni bati. Zdaj je cerkev svojo pravico cerkvenih kazen spet dobila; duhovnim in neduhovnim, dokler so udje katoliške cerkve, ima pravico duhovno kazen naložiti, če so se očitno pregrešili, če pohujšanje in slabe zglede dajejo; ni ji več treba zavoljo cerkvene kazni svojih udov se z deželjsko gosposko posvetovati. Cerkev, kakor od Boga postavljena oblast ima neoverženo pravico s cerkvenimi duhovnimi kaznimi strahovati, opominjati, poboljševati; le pri pregrehah zoper državške postave tudi duhoven pod deželjsko sodbo pade, vender ima pa škof pravico presojevavne spise pregledati.

Pa, kakor se le hudobnež strahovanja in šibe boji, tako se tudi le hudobni kristijan boji cerkvene kazni, dobri kristijan pa ne. Od tod je kričanje nevernih in malopridnih kristijanov in sovražnikov cerkve zoper cerkvene kazni, katerih se bojé, desiravno jih zaničujejo, in katerih bi se jim ne bilo treba bati, ako bi dobri kristijani bili. — Vender so pa vse cerkvene kazni, se enkrat rečemo, le duhovne in v deželjske pravice državljanov nikakor ne segajo, zato tudi cesarski sklep od 18. maliga travna govori:

„§. 3. Postave, po katerih je bila cerkvena

„oblast dozdej zadržana cerkvene kazni „nakladati, ktere v deželjske pravice ne „segajo, so ob moč djane“.

Le duhovne kazni tedej, ktere deželjskih ali državljanskih pravic nikomur ne vzamejo, in tudi ne morejo vzeti, ima cerkev pravico naložiti. Cerkev nima ne meča ne ječe v rokah, in tudi duhovne kazni so v njenih rokah le pripomoček grešnika opominjati, svariti, pred greham ostrasiti in poboljšati, ali če to nimo goče, saj druge nedolžne pohujšanja in zapeljanja obvarovati. Cerkev tudi ni in nikoli ni bila serdita mačoha, temveč ljubezniva mati, ktera le posiljena k ojstrosti, z eno roko udari, z drugo pa ljubeznivo gladi in ozdravlja.

(Po oestr. Volksfr.)

Avstrijsko cesarstvo.

Celjovec. Iz Celjovca se v „Südsl. Ztg.“ piše: Naznanil sim, de sta bila Jožef Truck in Andrej Koller od ministerstva na Dunaj poklicana v posvetovanje srejskih postav za Celjovec, to moramo toliko popraviti, de sta bila ta dva moža od tukajšnjiga srenjskiga svetovavstva le za zaupnika zvoljena.

Štajarska. Dr. Burger, poglavar štajarske kronovine je na štajarsko prišliga cesarja z sledečimi besedami pozdravil:

Naj dopusti Vaše veličanstvo, de Vam na štajarsko stopivšimu spoštovanje zvestih štajarskih prebivavcev izrečem. Staroznani v premenu časov nepremeljivi značaj, ljubezen do svojiga vladarja so štajarci na bojnem polju in na domu krasno v djanju pokazali. Z veselim vriskam sprejme štajarsko preljubiga cesarja v svojo sredo. Naj blagovoli Vaše veličanstvo izrek visokiga čuta, kteriga Vam v imenu prebivavcev naznanim, sprejeti.

* Njegovo veličanstvo je ukazalo v Gradcu deželjnemu poglavarju Dr. Burgarja za reveže 2000 gld. dati.

Austrijska. Vesolni državni dolg znese 1333 milijonov gld. Prišle so na svitlo bukve, ki modrujejo, kako bi se lahko v petih do deset let ves ta dolg poplačal, al takih in enakih predlogov se ministru denarstva toliko stori, de ni mogoče vsih pregledati, ki pa tudi večidel le malo veljajo.

* Cesar je še preden se je na pot v Terst podal, začasne postave zadevajoče vravnavo Horvaškiga in Slavonskiga, podpisal, zadni sklep organskih postav in poslovenj pa še ni storjen, ravno tako tudi še vojaška meja ni vravnana, zavolj tega se pa tudi še ne ve, kdaj de se bo ban na Horvaško vernul.

* 7. maja so se ministri do polnoči posvetovali.

* V „Deutsche Volkshalle“ se piše sledeče od avstrijskiga cesarja: „Ako so avstrijski ministri tako pridni, de jih avstrijski in zunajni pisavci hvalijo, store to le po zgledu mladiga cesarja; ker on je tudi neizrečeno marliv. Pripoveduje se od takih ljudi, kterim vsa vera gre, de je junaški vladar od jutra do pozne noči pri državnih opravilih, in ako zjutraj véasih na konja sede in jaha, ako se na lov poda, stori to le ker mu zdravniki svetovajo, ki za zdravje cesarja skerbe. Vse ministerske predloge cesar natanjko pregleda, preden jih podpiše, in pri ministerskem svetovavstvu tudi vedno svoje mnenje razodene. Tisti, ki so imeli priložnost s cesarjem govoriti, ne morejo dovolj njegove prijaznosti, njegovo učenost hvaliti.

* Piše se iz Dunaja, de so Windischgrätz, Haynau in Jelacič vsak 400,000 gld. od cesarja dobili.

* V vojvodini se žandarji, kakor potniki pripovedujejo, le počasi nabirajo.

Horvaška. Bukvoteržec in bukvtiskar Supan je bil zavolj razžalenja njegoviga veličanstva 29. januarja zapert in 6. maja v štir-

mesečno ječo obsojen z zarajtanjem že prestane ječe.

* Iz Karlovca se v „Südsl. Ztg.“ piše: Ne morem se zderžati, de bi vam lepiga in častivredniga ravnanja našiga mesta ne naznanil. Ko je véeraj finančni vodja pri banskim svetovavstvu gospod Ambros od Vranicani mesto obiskal, so mu mestnjani na večer zavolj njegovih velikih zaslug za domovino veličansko baklado napravili. Podalo se je tudi 14 iz vsih stanov izvoljenih poslancev k njemu, govornik gospod fajmošter P—é ga je živo pozdravil. Ljudstvo, ki se je pod njegovem stanovališem zbralo, se je še le pozno na večer razšlo z gromenitim živio vpitjem. To naj gospodu Vranicani-u dokaže, de naše ljudstvo svoje prijatle pozna in njih dela čisla.

* Koliko mnogozasluženih in zlahtnih mož je na svetu, od kterih se nič ne ve, ki so svetu popolnoma naznani, tako se piše še le zdaj od horvaškiga častnika Ivana Boiča mnogo hvalevredniga.

Ko je ta verli častnik, sin ubogiga na bojnem polju ranjeniga mejaša, mnogo let zvesto in neutrudljivo vojaške dolžnosti opravljal, je bil, ko je nesrečna vojska vstala, pri garesniški kompaniji in je redko previdnost in delavnost pokazal.

Neomejeno zaupanje, kteriga si je pri svojih podložnih vedil pridobiti in moč govora, je storilo, de so zlo revni prebivavci prostovoljno 1200 vaganov žita skupej spravili, in vozniki so ga zastonj skupej vozili, razun tega so pa tudi druge potrebe radovoljno skupej spravljali.

Ko je razglas prišel, de naj se oboroži, komur je mogoče, ker velika nevarnost žuga, je bila njegova kompanija naj močnejši, štela je 460 mož in se na Dravi zoper sovražnika postavila; hiše in dvore so možki ženam in otrokam zapustili, mladenči pri 16, starčiki pri 60 letih so za orožje prijeli in na Dravo derli. In vse to je domoljubni častnik Boič doprinesel; on sam je svoje otroke, kterim je mater smert vzela, zapustil in jih v tuje varstvo izročil. Ko se je mir vernil, se je spet v prejšni stan podal.

* V Reki je srenjsko svetovavstvo 29. aprila sklenilo 1000 goldinarjev za brod „Radecky“ poslati iz mestne denarnice, in poslance k cesarju v Terst poslati, ki bodo vladarju ljubezen in udanost Rečanov izrekli.

Galicia. Iz Olumuca se piše v „Agr. Ztg.“ Ze več časa se hudo Rusini po časopisih natolcujejo in obrekujejo, kakor de bi nalaš njih namene in narodnost zatreti hotli. Posebno se hudujejo nad razglasam, kteriga je minister Stadion mesca decembra 1849 naznanil, po kterem je rusinski jezik na poglavitnih solah v izhodni Galicii za redni, nemški pa za neredni predmet izrečen. Tamošnih vladnikov naloga pa je, zoper ta razglas v enem časopisu hudo zabavljati, in sicer tega ne morejo zapopasti, kako je mogoče, de se na nemški jezik tako malo porajta, ker rusinski jezik še ni izobražen, in zraven tega se rusinski jezik v vsakem kraju drugač govori, je nerazumljiv. Res je, de se na rusinski jezik ni zlo porajtalo, al on se raztegne, kakor imeniten slovanski zgodovinar dokaže, do vrat Petrograda in obseže okrog 20 milijonov ljudi, v Galicii 1,800,000 in na Ogerskem 482,000. Akoravno še rusinski jezik ni izobražen, naj se zavolj tega ne zasramuje in obrekuje, ampak pomaga naj se, de se bo zamogel izobražiti in v verstio drugih izobraženih jezikov stopiti.

* Prošnja Lvovskiga srenjskiga svetovavstva, de bi se tistim prebivavcam v Lvovu pomagalo, ki so pri streljanju v mesto škodo terpeli, je bila od njegoviga veličanstva z opombo nazaj poslana, da naj srenjsko svetovavstvo naravnost izreče, koliko de tirja.

Ogerska. Akoravno se vse stori, de bi se varnost na Ogerskem spet vpeljala, vendar vse to malo zda. Honvedi, ki so pobegnili, se išejo, al nobeden noče za nobeniga povedati, kje de je; zgodilo se je celo, de so bili trije pričajoči, ko je bilo ljudem naznanjeno, de naj se poišejo, de bodo v vojake vversteni. Ali ti honvedi so se celo prederznilo prašati, ako bi kako plačilo dobili, če jih vjamejo. Ko so za odgovor dobili, de bi se to zgodilo, se podajo v kerčmo in ko se dobro upijejo, prašajo kerčmarja koliko so dolžni; ko jim on račun pove, povedo, de so oni tisti honvedi, za ktere se je ravno plačilo obljubilo in mu rečejo, de naj gre po obljubljeni plačilo. On pa se jih je bal, ni nobeniga krajcarja od njih tirjal, in jim poverh še čutare z žganjem napolnil in kruha in slanine dal. Tako zlo se boje ljudje osvete teh ljudi. Na moravski meji živi en mlinar, kteriga so Madjari v vojski za ogleduha imeli, zaperli in k smerti obsodili, kteriga so pa cesarski vojaki, ko so nenadama Madjare zagrabili in pregnali, rešili. On je Slovan. Po noči od 24. na 25. aprila je prišla tropa takih ljudi, je njegove posle povezala, njemu usta zamašila, in mu čisto vse pobrala. Ljudje, ki so na jutro v mlin prišli, so najdlji uboge in jih rešili.

* De so bili pri bosniških pisma najdene na neke Madjare, kterih namen je bil novo vstajo na Ogerskem napraviti, ni res.

* Iz Arada se piše, de je bilo vsim tujcem naznanjeno, de se morajo iz mesta podati, tudi brez potniga lista nikdo ne sme v mesto stopiti.

Sedmograško. Civilni in vojaški poglavar na Sedmograškem je posnemanja vreden zavkaz dal, de se mora vsak posamezen deželni vradni list v vsaki občini po dokončani božji službi od srejskiga podstojništva naznaniti in po mogočnosti razložiti.

Lombardo-beneško kraljestvo. Iz Benetk se piše, de v Benetke silno zabranjene robe pride. Te reči odverniti skorej ni mogoče. In Angličani ne zamude dobre prilžnosti, ktero jim Benetke podajo, ter se trudijo kolikor mogoče take robe spečati.

Tuje dežele.

Rusovska. Casopisi iz Petrograda naznanijo, de je gospod Turkul 21. aprila v Petrograd prišel. Turkul je v poljskem kraljestvu zlo važna oseba, v civilnih zadevah tako rekoč desnica warsavskiga kneza, Paskievic in Turkul sta na Poljskem naj imenitniši moža, ki sta bila v Petrograd poklicana, to na to kaže, de cara ne bo še tako naglo v Warsavo kakor nekteri menijo. — Na Nemškem se zlo govori, de bo še letasnje leto v Warsavi knežki shod pod predsedništvam ruskiga cara Nikolaja, od tega se pa v Warsavi nič ne ve, zdi se, de je ta bosa. — Bolj izobraženi častniki na francoske dogodbe natanjko pazijo, in tujce ki iz Prusije prihajajo, od francoskih dogodb zlo izprašujejo. Drugi častniki pa od francoskiga stanja nobeniga zapopadka nimajo, in za politiko jim nič ni mar.

Samo to jim je znano, de je na Francoskem republika, in de so Rusi že enkrat v tej deželi bili; torej pravijo, de se jim bo kmalo ukazalo jo na Francosko udariti, in republiko udušiti. Po mnenju teh ljudi se mora potem francoska dežela razdeliti in car mora naj veči kos dobiti.

Nemška. „Deutsche Reform“ piše 7. maja: Danes ob enajstih je bilo v gradu Bellevue pri kralju ministersko posvetovanje.

Pogovori knežkiga zbora se bodo pojuteršnim po občinski božji službi pričeli.

Slišimo, de se bodo vsi knezi, ki so v zvezo stopili, pri tem zboru vdeležili, akoravno sta velki heški vojvoda in vojvoda nasavski zavolj

bolezni zaderžana. Ta dva sta svoje razmere drugim knezom izročila.

* Telegrafsko naznanilo od 10. maja iz Berolina zagotovi, de je pruski kralj zbrane kneze prašal, ako hočejo po poti iti, ktero je on nastopil; on meni, de ni nevarna, in se jo hoče terdno deržati.

Laška. V papeževih deželah bo zanaprej 6000 vojakov v Rimu in 4000 pa zunej Rima ostalo.

Gerška. Pismo iz Pariza govori sledeče od gerško-angleških zadev: Osoda gerškiga kraljestva je odločena, pred ko ne, de se je to že v Atenu zvedilo. Britanska vlada je prilžnost našla se prepričati od prevelikiga tirjanja od gospoda Pacifico, in tirjanju taciga moža zadostiti, bi ne bilo ravno preveč hvalevredno; torej je lord Palmerston odjenjal. Njegov namen se je v glavnem vendar le spolnil, namreč prevagljivo moč angleške vlade v srednjem morju vpričo celiga sveta pokazati. Ruska vlada je s perviga namenila to reč precej natanjko vzeti, pa kmalo je spoznala, de bi se mogla na cesto podati, po kteri se zdaj ni hodila; torej je francoski vladi posredovanje prepustila, ker je Francozam mnogo na tem ležeče, svojo veljavo v srednjem morju ohraniti. Gospod Gros se je zlo prizadeval se z Wyse-am pogoditi; še le tukaj in v Londonu se je ta reč popolnoma poravnala. Lord Palmerston meni pred Salaminam ležečo brodovje zoper neapolitansko vlado porabiti. Tudi od nje je že davno angleška vlada odškodovanje tirjala; ker se ji pa še do zdaj ni zadostilo, misli ona, de je zdaj pravi čas, svojo veljavo v srednjem morju še veči storiti. Ako sim prav podučen je rusovska in francoska vlada neapolitanski svetovala se z angleško pred ko je mogoče mirno pogoditi.

Samos. Iz otoka Samos se 21. aprila piše, de so se otočani in turški vojaki 13. in 14. in 15. aprila hudo rovali. Turki so bili primorani v mesto z bombami streljati, pri streljanju je 200 otočanov smert storilo. „Impartial de Smyrne“ pripoveduje: Velik nemir se je na Samosu vnel. Ko je vlada vse poskusila, de bi se mir spet povernil, in ni nič opravila, ji ni družiga ostalo, kakor za orožje prijeti. Ko je 400 Samiotov za orožje zagrabilo, je turška armada med nje vstrelila. Vstal je tedaj boj, ki je 48 ur terpel, v kterem so bili vsi vstajniki pobiti.

Francoska. Ako se na francosko ozremo in razmere v Parizu prevdarimo kakor tudi po deželi, je jasno, de ni več doba dalje do hudiga potresa. Sicer je sedaj vse mirno, telegrafške naznanila dan za dnevam povedo, de je večer prav mirno in tiho pretekkel; al ta mir ta tihota je enaka tihoti morja pred strašnim viharjem. Čemu se Rusija tako zlo za vojsko pripravlja na kopnem in na morju? Komu mora vojska namenjena biti? Nemške zadeve Rusiji gotovo niso prijetne, al ona ima gotovo toliko veljave in moči na nemških dvorih, da jih bo brez vojske tako obrnila, de bo zanjo prav.

Menimo, de se ne motimo, ako rečemo, de je silna vojska zoper Francosko namenjena. Nočejo, de bi se revolucija kakor v letu 1848 spet vucla. Ker je pa ruska država tako zlo razširjena, je težko in veliko časa potrebuje velike vojaške moči zjediniti. Rusija tedaj previdno ravno in v pravem času armade na meje nastavlja, de bo zamogla pri prvem gibanju na noge stopiti.

De pa na francoske meje pride, mora ruska armada skoz nemške dežele iti. Ali bo pa to z silo storila? Tega nobeden ne bo terdil, marveč vsak, naj bo te ali une misli, poterdil.

* Telegrafsko naznanilo od 9. maja pove iz Pariza, de so puškarji povelje dobili, orožje za vlado pripravljeno imeti, ako bi ga

utegnila potrebovati. Krajna levica v zboru se misli zavolj davkov opreti, ako bi se volitne postave poterdile. Francoski vojaki bodo tako dolgo v Rimu ostali, dokler ne pridejo avstrijski vojaki iz drugih papeževih mest v Rim.

Podonavske knezovine. Pismo iz Bukaresta naznani od 24. aprila, de so tam dve stranki vstale; glava ene je bivši knez Bibesko in vsi odstavljeni vradniki, glavarja druge sta pa brata Suco in Dragotin Ghika, obe se na Rusijo operate in se trudite revolucijo v prid Rusije napraviti, sedajni vladi pa škodjejo kolikor je mogoče.

Azia. Angleška barka Medea je morskim roparjem 13 bark vzela in 8—18 topov popolnoma vničila. 220 roparjev je bilo ubitih 20 vjetih; od kterih sta tudi dva na ranah umerla. Angličani niso nobene škode terpeli.

Razne naznanila.

— V Pragi je spet en ud križanskiga reda ne le samo red zapustil ampak tudi iz katolske vere odstopil.

— Baron d'Aspre, ki se je v laški vojski dobro obnašal, je umerl.

— V Rovigni in Parenci sta se dva družtva vstanovila, ki denarje za brod „Radecky“ nabirata, in sliši se, de sta že mnogo nabrala.

— Na česki meji stoji zdaj 90,000 mož, in sicer 85,000 pešcov in 5000 konjkov topov imajo 120.

— V Komarno je došlo 11 zastav, 32 topov, 6 možnarjev in 50,000 krogel. Vse to je bilo vstajnikom vzeto.

— „Berliner Ztg.“ pripoveduje od bega Košutove žene sledeče: Madama Košut se je deržala po dogodbi pri Vilagosi v okolici Arada. O začetku februarja se je podala, spremljena od nekiga moža, ki se je Majerhofer imenoval, v Szolnok, de bi bila od tod po železnici v Pešto prišla. V tamošnjem kolodvoru meni neki vradnik de jo pozna, in je torej poleg nje gor in dol hodil in jo z očmi meril. Ko imenovani Majerhofer to zapazi, ji brez straha reče: „Ljuba žena, le poterpi svoje bolečine! kmalo bova v Peštu, in tam ti bo zdravnik T. zob izderl. Zdaj pa lice v ruto zavij, tebi zrak škodje. Ona se v ruto zavije, in vradnik pri železnici, je mislil, de se je motil in tudi ni več prilžnosti imel, jo gledati. V Peštu sta oba potni list pod imenom „Majerhofer in žena“ za Zemun dobila. Iz Zemuna sta hotla v Belgrad. To je bilo težavniše, al imenovani Majerhofer se je izdal za zlahtnika Majerhoferja serbskiga podvojvoda, in je rekel, de mu je on naročil se naglo tje podati, ker ima važne opravila. Poslednič sta dovoljenje dobila, se tje podati. Ko tje prideta, se podasta naravnost k sardinskemu konzulu in se mu v varstvo izročita. Augleški konzul se je tudi zanje potergnul, in begajoči pomagal se k svojimu možu podati.

— V Poli se velike priprave delajo za sprejem cesarja. Sliši se, de bo njegovo veličanstvo na vojaškem parobrodu „Custoza“, ki je prav lepo okinčan, v Polo se podal in tam en dan in eno noč ostal.

— V Pragi se bo na deželne stroške narodno gledišče zidalo na velikem tergu sv. Venceslava.

— V Premislu sta dva ulana eno staro ženo in njeniga strežnika umorila ter ji 70,000 gld. v denarju z srebernimi posodami in drugimi dragotinami vzela, bila sta pa že vjeta in obešena.

— V Veroni je 6. maja na večer vojaška muzika, kteri so se mestujani z gorečimi baklami pridružili, po mestu zvirala v spomin druge obletnice bitve pri sv. Lucii in v počastenje vojskovodja Radecky-ga.

Trojan serbski kralj.

Narodna pripovedka.

Daj mi konja berzega konja že davno je zašlo solnce, zvezde se že lesketajo na jasnem nebu, že je luna zasijala in rosa po ledini zablisi. Vstal je topli veter, ki nepali z žarom, temoč hladi s hladom. Urno, hiti, ne gubi časa, ker vsaki čas je zame zgubljen čas. Željno me že davno pričakuje diva černih oberv. Naglo kakor golob k golobici jo letim na berzem konju, noč je kratka, dan dolg, in le po noči živi moje življenje.

Tako kliče Trojan, kralj hrabrih Serbov, ki ni mogel prenesti sončnega žarka, ki v svojem življenju ni vidil svetlobe, ne belega dneva; ker ako bi samo en žark zasijal na Trojanovo glavo, bi se bila raztopila kakor megla v dež, in njegovo telo bi se bilo razrosilo kakor rosa. Njegov sluga mu pripelje konja, Trojan skoči na njega in poleti, verni sluga pa jo udari za njim.

Ah! to je burno in hladno, kliče Trojan z radostnim glasom. Akoravno zvezde lesketajo, akoravno beli mesec svetli z belimi svojimi žari, vendar ne greje. Rosa pokriva kakor beli koralj zelene loke, in v vsaki kaplji vidim zvezdo bliščeti in luno sijati. Molk in tihoča povsod vlada, nič človeku ne moti misel, samo sova iz tamne dobrane se žalostno glasi.

„Oj gospodar moj, odgovori sluga na to, jez pa raji gledam solnce in beli dan, akoravno z žari greje in pali, mileje mi je beli dan od tamne noči. Ker v črni noči nič ne vidim, nobene barve ne ogledam, nobene cvetlice ne poznam, naj bo roža, naj bo duh naj bo ljuba, tamna noč vse jednako pokaže pod svojimi tamnimi perutami, in zastonj operiš oči, eno od družega zločiti. — Glej, o tej dobi je vse pospalo, ptica, zver in človek; včasih samo zvesti čuvaj hiše čuvsji zalaja nad potnikom in spijoče predrami. Kakor morsk valovi se klasje od vetra priklanja, zvija in giblje, ali v tamni noči ni čuti da bi le ena ptica zapela. Sovražnica ptic, siva sova, tamle sama z svojimi krili ferfra in se huduje nad blede luno; po noči spi vsak človek, mi pa, gospod, potujemo po sredi nočnih tm in nočnega mraka.“

Iz daljine se zdaj pokaže jasni dvor, na vsakem oknu svetli luč, tam je čakala Trojanova ljuba, da ga sprejme v svoje varstvo. Trojan podbode z otrogami svojega konja in leti kakor strela čez lipov most in kameniti dvor; pred vratmi obstoji, skoči raz konja in leti v znano sobo.

Mladeneč sluga ga je dolgo čakal in mu konja varoval, al na zadnje mu spanje trepavnice zapre; po dolgem počivanju se pribudi iz spanja in počne sam sabo govoriti. Že so prvi pevci zapeli, treba je mojega gospoda probuditi, daleč je do našega dvora pa ne daleč do zore. Gre tedaj sluga za vrata k sobi in začne terkati z žalostnim glasom: Probudi se, gospod, ker kmalo se bo dan napočil, vsedi se hitro na konja in poverniva se k našemu dvoru.

Oglasi se serditi Trojan: Sluga ne krati mi spanja, jez že dobro vem, kdaj se dan dela, in kdaj je čas moje smerti, kdaj zazari žarko solnce. Čuvaj konja in čakaj me.

Pokorni sluga ne reče besedice, temoč spet nekoliko počaka. Mladeneč gleda proti iztoku in opazi, ko se rumena zarja napoči, tedaj spet z žalostnim glasom na vrata bije: „Probudi se, gospodar, vidil sim, da se je zora napočila, ako še nekoliko zavstanes, te bo solnčni zrak umoril.“ — Počakaj nekoliko, koj se hočem na pot odpraviti. Dosti časa se je, da na mojem konju prispem v mirine mojega grada, preden po rumeni zori zasije žarko solnce. —

Pokorni sluga čaka polen skerbi in žalosti — po dolgem čakanju pride Trojan iz sobe, skoči na konja in zleti kakor strela —

Ko prideta iz kamnitega dvoriša in do pol lipovega mosta pridirjata glej, se pomoli žarka svetlobe iz za gore. Gospod, glej solnce, kliče sluga. „Približal se je že čas moje smerti, odgovori z gorkim glasom Trojan. Raz konja bom stopil na hladno zemljo, ti pa me pokrij z debelo plahto, in ko solnce zajde, pa pride s konjem po mene.“ Trojan skoči raz konja in pade oslavljen na hladno zemljo, in verni sluga pokrije z debelo plahto svojega gospoda.

Sluga leti sam s konjem do grada in udari na lesena vrata. — Otvori, vratar, otvori pred ko moreš, vpije plakaje sluga. Preteče gibljivi most, kje je gospod? kje je Trojan? vse vprasa. — Zvesti sluga z mokrim licem in plakajočim glasom na konja pokaže ter reče: „Gospod leži na polju raztegnjen na vlažnej zemlji pod debelo plahto“. O zahodu moram s konjem po njega. —

Bil je soparni dan, in sonce je peklo kakor živi ogenj. Trojan je ležal pod plahto, polen straha in bojezni, zaklel se je, da noče nikdar več zore čakati ako še danes živ ostane.

Pastirji, ki so živino na pašo prignali, najdejo Trojana. Zapazijo plahto, pod katero je on ležal, jo dvignejo in pod njo človeka najdejo, ter jo odvale. Trojan prosi in zaroti. „Pokrij me človek z plahto, da ne pride do mene sončni žark.“ —

Ko je Trojan prosil in rotil, mu solnčni žarki na lice zasijejo. — Obmolči žalostni Trojan, po tem pa se mu oči v dve kaplji zlijejo; glava mu skopni, vrat, persi in v kratkem celo telo se raztopi v solze; sončni žarki pa so naglo to roso popili.

O zahodu hiti iz dvora zvesti sluga na znamenano mesto, ali ne najde več Trojana, samo plahta je ležala na polju.

Zvesti sluga dviguje roke in tuguje. Zastonj so solze, vse tugovanje zvestega služabnika, gospoda ni nič več probudilo. —

Od grada Trojanovega so same razvaline ostale in v njegovi tamni sobi, kamor ni nikdar, solnčni zrak zasijal, dandanašnji lastovica gnjezdo nosi in solnce vlažne kaplje suši. (Glasnik Dalmat.)

Pola.

Istrija in Dalmacia ste se zlo imenitne za prijatle in nabiravce staroznanskih reči. Pa do današnjega dne se je na te deželi le malo porajalo. V Ninive in Perzepolis so se posiljali možje, stare imenitne reči iskati, Pola Spalato, Dubrovnik so pa še vedno zanemarjeni. Res da sta časa in nevednost mnogo razrusila, vendar pa se še vedno za preiskovanje dovolj pustila. Upamo, da bo vlada, ko se enkrat v notrajnih zadevah vmiri in vredi, svojo skerb tudi na to reč obrnila.

Pola leži na južnem kraju istrijskega polotoka. Sicer pelje nekaj časa sem dobra cesta skoz sredo dežele v Terst. Al krajši pot je bolj pripravna po morju v Terst. Ker vsak teden dvakrat družba Lloyd parobrod pošle v primorske mesta Pirano, Cittanuovo, Parenzo Rovigno in Polo. Kdor zjutraj v Terstu na parobrod stopi, se pripelje proti večeru v Polo. Ako bi parobrod iz Tersta naravnost v Polo šel, bi v šestih urah tam bil. Imenovana primorska mesta so večidel naj imenitniši kraji; v Pirani se naj več soli naredi, v Rovigni stanuje blizu 12,000 ljudi, ki z vinom in oljem kupčujejo, in za ribji lov imajo čez sto bark.

Pri morju so se na več krajih Lahi naselili, ki beneško nareče govore, sicer pa povsod Slovani stanujejo, in nekdanj pa je bila ta dežela popolnoma slovanska. Vendar niso ljudje tako izobraženi kakor na Horvaškem, kar od tega pride, ker so jim nekdanj Benečani vso kupčijo vzeli, oni pa so se mogli z poljedelstvom pečati po sternih kamnitih hribeh. Na Horvaškem je Slovan tudi kupec in mornar. Ne moremo tajiti, da je Istrija še zlo zapuščenca, da bi bilo prav tam seme vsejati, ki bi obilno sadu prineslo. Za živinorejo bi bila dežela zlo pripravna, in vendar se je dozdaj o tem malo storilo. Viri bogastva so dozdaj za Avstrijo še neizrečno globoki, al čas je še le zdaj prišel, ko se imajo odpreti.

Med Rovigno in Polo leže brioniški otoki, na katerih večidel nobeden ne stanuje, ker so le nage skale. Spomina vredni so pa vendar zavolj kamenarnic, ki so skorej za pol Benetk kamen dali. Clo do Padue se najde istrijski kamen pri cerkvah in poslopjih, ki se šteje med navadni marmelj in je bele barve. Tudi orjaški Murazzi pri Malomocci so iz njega zidani.

Narava sama je Poli naj bolj varno in prostorno barkostajo dala, ktero nobena druga v Evropi ne preseže. Muogo v okrogu ležečih otokov jo varje nevarnih vetrov in strašne burje, ki blizo iz Kvarnerja prituhi. Rimljani so kmalo vrednost te lege spoznali, in so Polo

za prvo vojaško barkostajo porabili. Po bitvi pri Aktium je celo rimsko brodovje tam ostalo. Že takrat so se tam naj več brodovi delali, kar se tudi še dandanašnji lahko zgodi, ker je mnogo naj boljšega lesa blizo.

Pola je stala že v starodavnih časih. Na vsako vižo je bila prvo mesto, ki se je na istriškem polotoku zidalo, in sicer nekatere stoletja pred Rimom, al so jo Argonavti zidali, ki so Jazona v begu z Medeo spremljevali, ali Kolhi, ki so prednje preganjali, ne homo preiskovali. Zgodovina Istrije se še le z oblastjo Rimljanov prične, ki so konsula Lucia Koruncinia tje poslali z armado, de bi Polo podvergel, ker so nje prebivavci rimsko brodovje nadlegovali. On je dežele po hudih oporih zmagal in rimski oblasti podvergel. Pri tej priložnosti je tudi Terst vstal. To se je zgodilo od leta 130—120 pred Kristusom. Pola je bila že takrat tako veliko mesto, da je rimsko gradjansko pravico zadobila. Od zdaj je z rimsko zgodovino združena. V vojski med Cesarjem in Pompejom je z poslednim deržala. Oktavian Avgust jo je torej po bitvi pri Actium, ko je brodovje v barkostajo pripeljal, razsuti ukazal. Pa hči Julija je zanj prosila, in Oktavian je zapovedal jo z novega sozidati, jo je Julija Piatas imenoval in za glavno mesto v deželi postavil. To je bil zanj naj lepši čas, od tod pridejo spominki amfiteatra (okroglega glediša), Porta aurea, svetišče Augusta in Diane. Beneška vlada ni bila Poli dobra, ona je Koper bolj stimala, Pola pri Benečanih ni imela dobrega imena. Pri Poli je Genez Doria brodovje svojega sovražnega zopernika vničil, in od tod je enako Hanibalu pred vrata morske kraljice prišel in ji žugal, jo razsuti. Žugajoča nevarnost je vse moči napela. Genez so bili nazaj zapodeni in popolnoma zmagani. Perutnati lev je z novega spet moč dobil, nesrečna Pola pa je morala zavolj nesrečne bitve Benečanov terpeti. Pola, kakoršna je nekdanj bila, ni nikdar več vstala; iz nemega ozidja gledajo tu in tam mogočne razvaline davnih časov v nov svet, priče nekdanje moči in veličastva.

Spomina vreden je v Poli Amfiteater kakor v Veroni, vandalska rušivna zloba je oba v nasprotni razmeri poderla. Med tem ko je v Veroni notrajno popolnoma ohranjeno, zunajno pa poderto je v Poli posledno ohranjeno in prvo čisto razrušeno. Veličansko zidovje, med katerim se je nekdanj zamoglo 20,000 ljudi sniditi, gleda čez barkostajo dalje v sinje morje.

Na poti iz Amfiteatra je v skalo izsekan vodnjak. Pravijo, da je bil nekdanj dijannino kopalise. Kamor se koli ozreš, povsod zagledaš ostanke iz starih časov.

Mesto je bilo o času rimske oblasti trikrat tako veliko kakor je amfiteater, ki je bil krog in krog od hiš obdan, 30,000 ljudi je v njem prebivalo, zdaj pa jih je komej 2000.

Čas se je pač približal, da se temu mestu boljša prihodnost odpre, ako se tam za avstrijsko brodovje barkostaja napravi.

(Wien. Ztg.)

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Terstu 4. Velkiga travna:

54. 73. 68. 39. 28.

V Gradcu 8. Velkiga travna:

59. 69. 75. 68. 66.

Na Dunaju 8. Velkiga travna:

74. 8. 77. 73. 54.

Prihodno srečkanje bo v Terstu 15. in 25. Velki travna, v Gradcu in na Dunaju pa 18. Velki travna in 1. Rožniga cveta.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 11. Velkiga travna 1850.

| | | | |
|--------------------------|-------|-------------------|--------|
| Deržavne dolžne pisma po | 5 | od 100 (v srebru) | 92 1/2 |
| » » » » » | 4 1/2 | » » » | 80 1/2 |
| » » » » » | 4 | » » » | — |
| » » » » » | 2 1/2 | » » » | 48 1/2 |

| | | | | |
|--|---------|--------|---|------|
| Obbligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, koroških, krajnskih, gorških in dunajske višje kamorne uradnije. | po 3 | od 100 | — | gld. |
| | » 2 1/2 | » » | » | 50 |
| | » 2 1/4 | » » | » | — |
| | » 2 | » » | » | — |
| | » 1 3/4 | » » | » | — |

Dnarna cena 11. Velk. travna 1850.

| | | |
|----------|---------------------------------------|-------------|
| V dnarju | Uesarskih cekinov agio (od 100 gold.) | 26 1/2 gld. |
| Srebra | » » » » » | 19 » |